

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 20 Μαΐου 2022
(OR. fr)

9258/1/22
REV 1

DATAPROTECT 163
JAI 699
ENFOPOL 286
COPEN 203
RELEX 685
TITULAIRES 2
POLCOM 37

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Αντιπροσωπίες
Θέμα:	Διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Έγγραφο της Προεδρίας

Ενόψει του Συμβουλίου «Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις» της 9ης και 10ης Ιουνίου 2022,
διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το ανωτέρω έγγραφο.

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχουν καταστεί σημαντικό οικονομικό ζήτημα, ζήτημα ασφάλειας και στρατηγικό ζήτημα. Με την έκδοση του ευρωπαϊκού κανονισμού για την προστασία των δεδομένων και της λεγόμενης οδηγίας «Αστυνομία/Δικαιοσύνη» το 2016, η Ευρωπαϊκή Ένωση συμπλήρωσε και ενοποίησε το υφιστάμενο ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων, το οποίο ήταν ήδη καινοτόμο, και το ευθυγράμμισε με το παγκόσμιο πρότυπο.

Το ευρωπαϊκό μοντέλο για τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Όσον αφορά τις διεθνείς διαβιβάσεις, η εργαλειοθήκη που θεσπίστηκε με τις ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις περιλαμβάνει ένα εμβληματικό μέσο, την απόφαση επάρκειας. Πρόκειται για μια μοναδική και πρωτότυπη νομική πράξη: Ως αποτέλεσμα διμερών διαπραγματεύσεων, δεν αποτελεί διεθνή συμφωνία αλλά απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία εκδίδεται μετά από γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων και κατόπιν διαδικασίας επιτροπολογίας στην οποία συμμετέχουν τα κράτη μέλη. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί πολύ στενά τις εργασίες στον τομέα αυτό.

Το πιο γνωστό παράδειγμα απόφασης επάρκειας είναι η ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής (Privacy Shield). Πράγματι, οι διαβιβάσεις δεδομένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες όχι μόνο αφορούν σημαντικό όγκο δεδομένων, αλλά αποτελούν επίσης σημαντική πρόκληση για την οικονομία και την ασφάλεια σε αμφότερες τις πλευρές του Ατλαντικού. Ως εκ τούτου, η επακόλουθη ακύρωση από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης της απόφασης περί ασφαλούς λιμένα το 2015¹ και, στη συνέχεια, της απόφασης περί της ασπίδας προστασίας της ιδιωτικής ζωής τον Ιούλιο του 2020², είχε ισχυρό αντίκτυπο στον τομέα του εμπορίου και στις δύο ηπείρους.

¹ Απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Οκτωβρίου 2015 στην υπόθεση C-362/14, Schrems I.

² Απόφαση του ΔΕΕ της 16ης Ιουλίου 2020 στην υπόθεση C-311/18, Schrems II.

Στις 25 Μαρτίου 2022, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών ανακοίνωσαν ότι, μετά από σχεδόν ένα έτος διαπραγματεύσεων, επιτεύχθηκε «κατ' αρχήν» συμφωνία σχετικά με τις γενικές γραμμές των αναγκαίων κανονιστικών μεταρρυθμίσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες προκειμένου να επιτευχθεί το αναγκαίο επίπεδο ασφάλειας για την έκδοση νέας απόφασης επάρκειας που θα επιτρέπει τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε πιστοποιημένες εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πράγματι, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση επάρκειας, εάν, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που ορίζονται από το ΔΕΕ, προβλέπονται επαρκείς εγγυήσεις στον τομέα του σεβασμού των αρχών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας όσον αφορά την πρόσβαση των δημόσιων αρχών σε δεδομένα, και εάν θεσπιστεί μηχανισμός προσφυγής προσβάσιμος για τους πολίτες και τους κατοίκους της ΕΕ, ο οποίος πληροί τα κριτήρια που ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Στόχος είναι να διασφαλιστεί ο πλήρης σεβασμός των δικαιωμάτων των προσώπων των οποίων τα δεδομένα διαβιβάζονται. Η έκδοση της απόφασης αυτής έχει μεγάλη σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς στόχος είναι να επιτευχθεί μια συμφωνία που θα επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς να συνεχίσουν να ασκούν τις δραστηριότητές τους, σε πλήρη συμμόρφωση με το δίκαιο της ΕΕ, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επί του παρόντος ισχύουν επίσης αρκετές άλλες αποφάσεις:

- 11 αποφάσεις επάρκειας έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή υπό το προγενέστερο του ΓΚΠΔ νομικό καθεστώς³.
- 4 αποφάσεις επάρκειας έχουν εκδοθεί μετά την έναρξη ισχύος του ΓΚΠΔ, τρεις από τις οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ και αφορούν διαβιβάσεις προς την Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Νότια Κορέα, ενώ μία εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της οδηγίας «Αστυνομία/Δικαιοσύνη» για τις διαβιβάσεις προς το Ηνωμένο Βασίλειο.

³ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en/ – Ανδόρα, Αργεντινή, Γκέρνζι, Ελβετία, Ισραήλ, Καναδάς, Νέα Ζηλανδία, Νήσος του Μαν, Ουρουγουάη, Τζέρζι, Φερόες Νήσοι

Οι εν λόγω αποφάσεις επάρκειας αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την προώθηση του ευρωπαϊκού μοντέλου· θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι πολλά κράτη έχουν αναπτύξει παρόμοια εργαλεία διαβίβασης στο εσωτερικό τους δίκαιο, και ότι ορισμένα από αυτά, ιδίως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελβετία, αναγνωρίζουν αυτόματα ως επαρκείς τις διαβιβάσεις δεδομένων σε τρίτες χώρες που αναγνωρίζονται ως επαρκείς από την Επιτροπή· η Ιαπωνία δε έχει εκδώσει χωριστή απόφαση επάρκειας για τις διαβιβάσεις από την Ιαπωνία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, παράλληλα με την ευρωπαϊκή απόφαση επάρκειας.

Προκειμένου οι εν λόγω αποφάσεις επάρκειας να παραμείνουν νομικά άρτιες, πρέπει να αξιολογούνται σε τακτική βάση. Μπορεί επίσης να έχουν προσωρινό χαρακτήρα, όταν εντοπίζονται κίνδυνοι συγκεκριμένων νομοθετικών αποκλίσεων.

Επιπλέον, στον ΓΚΠΔ προβλέπονται και άλλα εργαλεία διαβίβασης, όπως τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες, που αποτελούν το πλέον διαδεδομένο εργαλείο διαβίβασης, δεσμευτικοί εταιρικοί κανόνες και κατάλληλες διασφαλίσεις σε άλλες νομικά δεσμευτικές πράξεις. Τα εργαλεία αυτά είναι ουσιαστικής σημασίας, δεδομένου ότι ο μηχανισμός επάρκειας είναι ένα πολύ απαιτητικό μέσο που δεν εφαρμόζεται σε όλες τις τρίτες χώρες, ακόμη και αν είναι αναγκαίες οι διαβιβάσεις δεδομένων στις εν λόγω τρίτες χώρες. Οι τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες αποτελούν επίσης εργαλείο διαβίβασης που διαδίδεται σε πολλές τρίτες χώρες.

Το ζήτημα των διαβιβάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα διεθνή πολιτικά και επιχειρηματικά φόρουμ

Τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα των διεθνών ροών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει αποκτήσει στρατηγική διάσταση στις διμερείς και πλειονομερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, καθώς και σε πολυμερή φόρουμ όπως η G7 και η G20. Συχνά συνδέεται με το ζήτημα των διαβιβάσεων δεδομένων μη προσωπικού χαρακτήρα, το οποίο έχει επίσης στρατηγική σημασία αλλά παρουσιάζει και άλλες προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η γαλλική Προεδρία προέβη σε απολογισμό των ρητρών και των δηλώσεων σχετικά με τις διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να αναδείξει τις κύριες τάσεις στον τομέα αυτό και τη σημασία του στενού συντονισμού σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να εξασφαλιστούν συνεκτικές θέσεις σε όλα τα φόρουμ. Σχετικά με το θέμα αυτό εκπονήθηκε έκθεση της Προεδρίας.

Επιπλέον, στο υπουργικό φόρουμ της 22ας Φεβρουαρίου 2022 για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό, υπεγράφη κοινή δήλωση για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Αυστραλία, την Ιαπωνία, την Ινδία, τις Κομόρες, τον Μαυρίκιο, τη Νέα Ζηλανδία, τη Νότια Κορέα, τη Σιγκαπούρη και τη Σρι Λάνκα, χώρες οι οποίες αντιπροσωπεύουν περισσότερα από δύο δισεκατομμύρια άτομα.

Επιπλέον, αρκετοί άλλοι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Οικονομική Συνεργασία Ασίας-Ειρηνικού (APEC) και ο Σύνδεσμος Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα των διεθνών διαβιβάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και αναπτύσσονται ολοένα και πιο ανταγωνιστικά μοντέλα σε πολυμερή φόρουμ.

Διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: Σημαντική πρόκληση στον τομέα της ασφάλειας και της δικαιοσύνης

Η αυξανόμενη χρήση ψηφιακών εργαλείων σε όλους τους τομείς, ιδίως για εγκληματικά φαινόμενα, συμβάλλει στο να καταστεί το ζήτημα των διαβιβάσεων δεδομένων κεντρικό ζήτημα στον τομέα της ασφάλειας και της καταπολέμησης του εγκλήματος. Η δυνατότητα ανταλλαγής δεδομένων με τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών είναι συχνά ζωτικής σημασίας· η διαβίβαση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο σύμφωνα με το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο και εντός ενός πλαισίου που συνάδει με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών. Αυτές οι διεθνείς διαπραγματεύσεις μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση του ευρωπαϊκού μοντέλου και στην ενίσχυση της σύγκλισης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για παράδειγμα, η διαπραγμάτευση των κανόνων για την προστασία των δεδομένων διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για το δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο (σύμβαση της Βουδαπέστης). Οι ευρωπαϊκές θέσεις συντονίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αυτό είναι πιθανό να συμβεί και στις επικείμενες διαπραγματεύσεις για το σχέδιο σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της χρήσης των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών για εγκληματικούς σκοπούς.

Επιπλέον, διάφορες συμφωνίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης και έχουν υπογραφεί ή τελούν υπό διαπραγμάτευση μεταξύ της Ένωσης και διαφόρων τρίτων χωρών (Ηνωμένες Πολιτείες, Καναδάς και Αυστραλία) σχετικά με τις διαβιβάσεις των λεγόμενων δεδομένων PNR (Passenger Name Record – καταστάσεις ονομάτων επιβατών)· τα δεδομένα αυτά, τα οποία υποχρεούνται να συλλέγουν οι αερομεταφορείς από τους επιβάτες, περιλαμβάνουν πληροφορίες όπως το ονοματεπώνυμο του επιβάτη, τις ημερομηνίες ταξιδιού, τη διαδρομή, τον αριθμό θέσης, τις αποσκευές, τα στοιχεία επικοινωνίας και το μέσο πληρωμής. Μετά τη γνωμοδότηση που εξέδωσε το ΔΕΕ στις 26 Ιουλίου 2017, στην οποία παραπέμπει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποσαφηνίστηκαν οι απαιτήσεις του Δικαστηρίου όσον αφορά τις διαβιβάσεις δεδομένων PNR.

Επιπλέον, το ζήτημα των διαβιβάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο σε ορισμένα προγράμματα ή διμερείς συμφωνίες σχετικά την έκδοση θεωρήσεων ή την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης.

Όσον αφορά την ασπίδα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, η Προεδρία θα καλέσει την Επιτροπή να παρουσιάσει την πορεία των συζητήσεων αυτών με τις Ηνωμένες Πολιτείες και οι υπουργοί θα κληθούν να εκφράσουν τις απόψεις τους, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές για μια νέα απόφαση επάρκειας για τις διαβιβάσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες και για τις διασφαλίσεις που φαίνεται να είναι κρίσιμης σημασίας για τον σκοπό αυτό.

Θα κληθούν επίσης να απαντήσουν στο ακόλουθο ερώτημα: Δεδομένου ότι οι διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχουν καταστεί σημαντική στρατηγική πρόκληση σε αρκετούς καίριους τομείς δημόσιας πολιτικής, συμφωνείτε ότι διάφοροι θεσμικοί φορείς, ιδίως η Επιτροπή και το Συμβούλιο, πρέπει να εφαρμόσουν ομοιόμορφα μια συνεκτική και φιλόδοξη ευρωπαϊκή πολιτική;